

„Tik nuosavoje žemėje gali jaustis gaspadoriumi“

Mano ūkis 2008/6

*Daina STANIŠAUSKIENĖ,
„Mano ūkis“*

Panevėžio r. Jotainių žemės ūkio bendrovė, kaip ir dauguma reorganizuotų šalies kolūkių, praėjo kryžiaus kelius, kol atsistojo ant kojų. Į neviltį varančios gyvulių ligos, žlugimu grasinantys bankrotai ir „berniukų“ mėginimai nupirkti ūkį – jau praeityje. Dabar, kai nemalonius prisiminimus nuklojo užmaršties dulkės, darbai virte verda. Regis, geriau ir negali būti, tačiau ūkio vadovas skuba paneigti susiformavusį pirmąjį įspūdį, sakydamas, kad joks žemdirbys negali jaustis gaspadoriumi dirbdamas ne nuosavą žemę.

Dirbamos žemės plotus žyminčiame žemėlapyje nuosavi Jotainių ūkio lopinėliai vos įžiūrimi ir išsimėtę po visą valdą. Iš beveik 2 500 ha nuosava žemė sudaro tik 350 ha. „Karvidės stovi ant nuomojamos ir valstybinės žemės, tai didžiausia mūsų bėda, kuri užkerta kelią į Europos Sąjungos fondų paramą“, – nuo opiausios bendrovės problemos pradeda Antanas Algimantas Balčiūnas.

Šie metai jotainiškiams prasidėjo baudomis, kurias teko sumokėti, nes bendrovei įsigaliojo Nitratų direktyvos reikalavimai. „Esame užspeisti į kampa. Jei žemė būtų mūsų ar išnuomota ilgesniam laikui, galėjome kreiptis paramos Nitratų direktyvos reikalavimams įgyvendinti. Kompensacijų mokėjimo tvarkoje nurodyta, kad žemės nuomos sutartys turi būti pasirašytos 5 metams, o mūsų sutartys tik trejiems metams“, – guodžiasi ūkio vadovas. Mėšlo tvarkymo įranga kainuoja nemažus pinigus, todėl ES parama būtų didelė paspirtis. Dabar nelieka kitos išeities, kaip investuoti ūkio lėšas. A. Balčiūnas neabejoja, kad baudas dar ne kartą teks mokėti, nes mėšlidės kol kas tik projektavimo stadijoje.

Jau 30 metų eksploatuojamos ganyklos neatnaujintos taip pat dėl tos pačios priežasties: persėti ganyklas ne savo žemėje be jokių ilgalaikės nuomos garantijų būtų neprotinga. „Ūkio žolynų kultūrinėmis ganyklomis jau negali vadinti, ten pati paprasčiausia natūrali pieva“, – problemas dėl žemės toliau vardija A. Balčiūnas.

Jo nuomone, ūkininkams ir bendrovėms taikomi vienodi reikalavimai dėl nuosavos žemės ploto yra neteisingi. Nustatyta, kad fiziniai ir juridiniai asmenys gali įsigyti tokį žemės plotą, kad bendras iš valstybės įgytos žemės ūkio paskirties žemės plotas būtų ne didesnis kaip 300 ha, o bendras vienam asmeniui priklausantis iš valstybės ir kitų asmenų nupirkto žemės plotas būtų ne didesnis kaip 500 ha. Ūkio vadovas įsitikinęs, kad bendrovėms turėtų būti suteikta teisė valdyti ne mažiau kaip 1 000 ha nuosavos žemės. „Koks gaspadorius be žemės?“ – pats savęs klausia nuo pat bendrovės įsteigimo jau 17 metų pirmininko pareigas einantis A. Balčiūnas.

Gyvuliams gydyti – naujoviškas metodas

Nors ūkio ganyklos senos, tvartai tik kosmetiškai paremontuoti, o karvės laikomos pririštos ir melžiamos į pieno linijas, ūkyje taikomos pažangios gyvulių gydymo technologijos. Beveik prieš dvejus metus pabandęs karves gydyti lazeriniu aparatu ūkio veterinarijos gydytojas Zydrūnas Žukauskas jį naudoja iki šiol. Jotainiuose auginama 400 melžiamų karvių, iš viso laikoma 1 200 galvijų.

Karvių švitinimas lazeriu visiškai naujas gydymo metodas. Šiemet Ženevoje vykusios parodos „Išradimai, naujos technologijos ir produktai“ vertinimo komisija iš 1 000 išradimų apdovanojo 49 naujoves, tarp jų aukso medaliu įvertinti ir lazeriniai gyvulių gydymo aparatai STP, kuriuos gamina Nižnij Novgorode įsikūrusi kompanija „СТП“. Lazerinį gyvulių gydymo metodą jotainiškai pradėjo naudoti vieni iš pirmųjų Lietuvoje. Rusijoje lazerinis gydymas taikomas jau 14 metų.

Pasak ūkio veterinarijos gydytojo, iš pradžių tam tikro dažnio infraraudonuosius spindulius skleidžiančiu aparatu profilaktiškai buvo švitinamos visos karvės. „Dabar juo gydomos tik mastitu sergančios karvės. Tešmuo švitinamas vieną kartą per dieną po 2 minutes. Dėl viso pikto uždegimu linkusias sirgti karves

praeidamas pašvitinu maždaug vieną minutę", – aparato niekam kitam nepatiki Ž. Žukauskas.

Jis neneigia, kad toks gydymas nėra panacėja: kai kurioms karvėms tenka papildomai ir antibiotikų suleisti, tačiau lazeriu gydomų karvių pieningumas nesumažėja. „Tai svarbiausias tokio gydymo privalumas. Be to, gydomų lazeriu karvių pieno nereikia atskirti nuo sveikų, nes jame nėra inhibitorių likučių. Po šio gydymo, karvėms mastitas pasikartoja rečiau. Tai gera profilaktikos priemonė, o užbėgus ligai už akių, sumažėja išlaidos vaistams“, – apie netradicinio gydymo metodo naudą kalba veterinarijos gydytojas. Ūkio vadovas pritaria sakydamas, kad dėl pieno kokybės dabar ramu: jis atitinka standarto reikalavimus – somatinių ląstelių skaičius neviršija 300 tūkst./ml, o bakterinis užterštumas siekia 20–40 tūkst./ml.

Siekiant išvengti ligų, Jotainiuose taikoma dar viena netradicinė priemonė, apsauganti nuo ligų sukėlėjų plitimo. Šluostės karvių tešmenims valyti plaunamos negyvuoju vandeniu. Veterinarijos gydytojo teigimu, jis ypač gerai dezinfekuoja. Ligų sumažėjo dar ir dėl to, kad kiekvienai karvei naudojama atskira tešmens šluostė, o užtrūkinant j tešmenį visoms karvėms suleidžiama antibiotikų.

Veršeliai sveiki kaip ridikai

Rūpesčių neliko ir dėl veršelių ligų. Jau keleri metai karvės skiepijamos nuo kolibakteriozės. Veršeliai atsparumą šiai ligai įgyja su pirmaisiais krekenų gurkšniais. Nors veršelis nuo mamos atskiriamas tuoj pat, tačiau jos pieną gauna ne trumpiau kaip 7 dienas. Retenybė ūkyje išvysti viduriuojantį veršelį. „Atvejų, kaip būdavo kolūkio laikais, kai veršeliai krisdavo it kulų pakirsti, dabar nepasitaiko“, – tris kartus į stalą pabeldžia veterinarijos gydytojas.

Jis nepeikia jau pasenusios prištų gyvulių laikymo technologijos. Pasak Ž. Žukausko, taip auginamų karvių nagos gerokai stipresnės negu laikomų ant kraiko palaidai, lengviau pastebėti negaluojančią gyvulį, paprasčiau jį gydyti. „Sutinku, prištoms karvėms rują sunkiau nustatyti“, – saitinio ir palaido gyvulių laikymo technologijas lygina specialistas.

Ūkyje nėra nė vienos iš užsienio atvežtos karvės. Ir ūkio vadovas, ir veterinarijos gydytojas sutartinai ištaria: „Ir ačiū Dievui.“ Jų nuomone, su neva produktyvesniais užsieniškais gyvuliais gali baisių ligų parsivežti. Jotainiuose auginamos Lietuvos žalosios, yra ir kelios juodmargės karvės.

Pienininkyste verstis pelninga

Paklausus apie karvių produktyvumą, A. Balčiūno veidas apsiniaukia. „Su primilžiais nėra gerai, ritamės žemyn. Kokios priežastys, neįsivaizduoju. Vidutiniai primilžiai sumažėjo nuo 5 400 iki 5 060 kilogramų“, – nesididžiuoja karvių produktyvumu ūkio vadovas. Nepaisant šiek tiek sumažėjusių primilžių ir smunkančių pieno supirkimo kainų, A. Balčiūnas tikina, kad verstis pienininkyste apsimoka.

Jo nuomone, ūkis išlošė, nes investicijos į tvartus ir įrangą minimalios. „Gal todėl mums išgyventi pieno sektorių ištikusią krizę paprasčiau“, – svarsto ūkio vadovas. Anksčiau už pieną jotainiškai gaudavo 1,05 Lt/kg, dabar kaina nukrito iki 0,85 Lt/kg. Dvidešimčia centų mažesnė pieno supirkimo kaina ūkiui labai daug reiškia – tai 400 tūkst. Lt mažiau pajamų per metus. Kad apsaugotų nuo perdirbėjų diktato, Jotainių bendrovė jau seniai įstojo į kooperatyvą „Lietuviškas pienas“.

Ūkio vadovas mano, kad karvių bandą reikėtų dar padidinti, bet pieno padalinio plėtra atsiremia į pinigus. Reikėtų rekonstruoti karvides, tačiau rekonstrukcija atsietų brangiau negu naujų karvidžių statyba. A. Balčiūnas skaičiuoja, kad tvartams atnaujinti neužtektų 2 mln. litų.

Melžiamos karvės auginamos dviejose karvidėse. A. Balčiūnas įsitikinęs, kad lietuviškose patarlėse yra nemažai tiesos. Pokalbio metu bendrovės pirmininkas ne kartą dėkojo likimui už ūkį ištikusias nelaimes ir kartojo, kad nėra to blogo, kas neišeitų į gerą. Kartą praūžusi vėtra nusiaubė abiejų karvidžių stogus. Teko juos dengti iš naujo. „Karvidėse su naujais apšiltintais stogais ir įrengtu kraigu labai pagerėjo mikroklimatas. Bendrovės įkūrimo pradžioje auginome ir kiauliu, tačiau netikėtai užklupusi liga kiaulides šluote iššlavė. Nuo tada kiaulių nebeauginame ir tuo džiaugiamės“, – apie lemtingus nutikimus pasakoja

vadovas.

Žemė derlinga akmenų

Daugiašakiame ūkyje darbų netrūksta visiems. Bendrovėje dirba 110 darbuotojų, per akmenų rinkimo darbymetį dar samdoma 20 žmonių. Jei niekas iš laukų surinktų akmenų neišsivežtų, galulaukes juostų aukštos akmenų tvoros. „To gero mūsų laukuose netrūksta. Kad taip grūdai iš žemės be jokių trąšų rastųsi“, – pasvajoja A. Balčiūnas.

Iš 2 500 ha ūkio 480 ha užima žieminiai kviečiai, 330 ha kvietrugiai, 400 ha vasariniai kviečiai, 610 ha miežiai, beveik 160 ha kukurūzai. Ganyklų plotas viršija 450 ha. Derliai, ūkio vadovo teigimu, nėra rekordiniai, bet stabilūs: pernai kūlė per 5 t/ha kviečių, tačiau miežių pasėlius nuniokojo dryžligė, todėl bendras grūdinių vidurkis tesiekė 3,6 t/ha. Šiomet jotainiškiai atsisakė cukrinių runkelių, šiek tiek sumažino kukurūzų plotus, todėl padidėjo grūdinių pasėliai. „Neužteks trijų naujų John Deere kombainų, teks ir Niva's „įdarbinti“, – jau apie būsimą javapjūtę pagalvoja pirmininkas.

Kol kas gamta augalams gailėstinga, tiesa, įpusėjus gegužei lietaus buvo mažoka. „Koks bus derlius, niekada nespėliuju. Ar metai derlingi, gali sakyti, kai grūdai supilti į aruodus“, – dėsto anksčiau agronomu kolūkyje dirbęs A. Balčiūnas, tačiau prasitaria, kad jei pasėlių liūtys nepaskandins ar sausra nenualins, galima tikėtis 4–5 t/ha žieminių kviečių derlingumo.

Važiuojant pro sodriai žaliuojančius Jotainių laukus, akys pasigenda ryškiai geltonuojančių rapsų. Pirmininkas sako, kad kol kas jų nesės. „Dar neaišku, kaip reikalai susiklostys cukrinių runkelių sektoriuje. Gali būti, kad juos ir vėl auginsime“, – viliasi A. Balčiūnas. Anot jo, kurį laiką cukriniai runkeliai buvo rentabiliausia kultūra. Dabar, kai pabrango degalai, trąšos, cheminės augalų apsaugos priemonės, kviečiams pelningiausio augalo titulą vargu ar bus galima suteikti.

Techniką stengiasi pirkti be tarpininkų

Šiomet, dar neprasidėjus pašarų ruošimo sezonui, į dirbtuvių kiemą atvežtas John Deere kintamos kameros ritinių presas sukėlė nemažą sambrūzdį: technikos specialistai ir bendrovės pirmininkas, apžiūrinėdami naują pirkinį, bandė įsigilinti į jo valdymo subtilybes. „Nors žolės ir kukurūzų silosą ruošiamo tranšėjose, tačiau šienainio ritinius patogų gaminti, kai Dievulis geras orais nelepina. Be to, pašaras ritinyje būna geresnės kokybės“, – sprendimą įsigyti presą motyvuoja A. Balčiūnas.

Prieš kelerius metus prasidėjusi partnerystė su John Deere technikos atstovais – bendrove „DOJUS agro“ tebesitęsia ir šiandien: jau užsakytas dar vienas galingas John Deere 8530 traktorius, ūkyje dirba trys to paties gamintojo kombainai, tačiau žemės dirbimo ir purškimo mašinos perkamos tiesiai iš gamintojų. „Dabar nėra jokių problemų susitarti su technikos gamintojais be tarpininkų: nusiuntei užsakymą faksu ar internetu, pabraižei, ko reikia, ir lauk, kol naujas pirkinys bus pristatytas. Jei nori greičiau gauti, mokėsi brangiau, jei gali palaukti, pristatymas atsieis pigiau“, – bendradarbiavimą su užsienio kompanijomis gerai vertina ūkio pirmininkas. Tiesiai iš gamintojų jotainiškiai įsigijo du vokiškus 8 korpusų ir vieną 3 korpusų Lemken plūgus, keturis Schmotzer purkštuvus.

Paklaustas, kiek traktorių dirba ūkyje, A. Balčiūnas kraipo galvą ir mintyse bando skaičiuoti. Galop sako, kad kiek jų yra ir kiek dar važiuoja, sudėtinga pasakyti, bet štai naujų traktorių skaičių įvardija nė nemirktelėjęs: vienas agreguojamas su presu, kitas mažas, bet stiprus, darbuojasi fermose, trečias atlieka žemės dirbimo darbus. Gerai būtų daugiau jų turėti, nes darbuotojai nenoriai sėda už senų Kirov'ų vairo. „Tie laimingieji, kurie dirba su naujais traktoriais, mėgaujasi darbo sąlygomis ir sako, kad vairuodami jaučiasi tartum sėdėtų limuzine“, – traktorininkų atsiliepimus persako pirmininkas pabrėždamas, kad dabar žmonėms svarbu ne tik uždirbti, bet ir dirbti geromis sąlygomis.

Šaltinis - <http://www.manoukis.lt/index.php?m=1&z=74&s=1576>